

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. év február hó 15. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A jelentős kárt okozó csalás büntette és más bűncselekmények miatt a terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Hajdúszoboszlói Városi Bíróság 6.B.87/2006/146. számú ítéletét, illetőleg a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2.Bf.565/2009/13. számú végzését a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Hajdúszoboszlói Városi Bíróság a 6.B.87/2006/146. számú, 2009. június 26. napján kihirdetett ítéletével a II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntetnének kísérletében, mint társtettes /Btk. 323.§ (1) bekezdése, (2) bekezdés b) pontja/, ezért a II. rendű terheltet 1 évi - 3 évi próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre ítélte.

A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság a 2009. október 22. napján hozott 2.Bf.565/2009/13. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta azzal, hogy a bűncselekmény helyes megnevezése a II. rendű terhelt esetében társtettesként elkövetett zsarolás

büntettének kísérlete /Btk. 323.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pontja/.

Az elsőfokú ítéletben megállapított, a másodfokú bíróság által kiegészített tényállás felülvizsgálati indítvánnyal érintett része a következő.

A II. rendű terhelt az elkövetés idején vállalkozóként dolgozott, három kiskorú gyermekéről kell gondoskodnia. A II. rendű terhelt többször volt büntetve.

A Debreceni Városi Bíróság a 38.B.1437/2000/44. számú, 2002. június 19-én jogerős ítéletével hamis tanúzás büntette miatt 2 évi próbaidőre felfüggesztett 1 év 6 hónapi börtönbüntetésre;

a Szombathelyi Városi Bíróság B.969/2002/24. számú, 2004. június 30-án jogerőre emelkedett ítéletével bűnsegédként elkövetett adó-, és társadalombiztosítási csalás büntette és bűnsegédként elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége miatt 84.000 forint pénzbüntetésre;

a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság a 6.B.1031/2004/101. számú, 2007. június 5. napján jogerőre emelkedett ítéletével testi sértés vétsége és garázdaság vétsége miatt 300.000 forint pénzbüntetésre;

a Nyíregyházi Városi Bíróság B.23/2003/152. számú, 2008. november 11. napján jogerős ítéletével csalás büntettének kísérlete és magánokirat-hamisítás vétsége miatt 2 évi próbaidőre felfüggesztett 1 év 10 hónapi börtönbüntetésre ítélte.

2004 nyarán G. T. sértett 500.000 forintot adott kölcsön az I. rendű terheltnek azzal, hogy kamattal együtt 600.000 forintot kellett volna megadnia.

Az I. rendű terhelt a kölcsönt nem tudta visszafizetni, ezért egy üzletet ajánlott a sértettnek, amelynek ürügyén megtévesztéssel a sértettől 2004. június 22-én 10.000.000 forintot szerzett meg.

Miután a sértett számára nyilvánvalóvá vált, hogy az I. rendű terhelt semmiféle üzletet nem kötött, megpróbálta az I. rendű terheltet felkutatni, ennek eredménytelensége után, pénze visszaszerzése érdekében ismerőse ajánlatára azért kereste meg a II. rendű terheltet, hogy segítsen neki az I. rendű terhelt által megtévesztéssel megszerzett pénzét visszakapni.

A sértett 2004. június 23-án találkozott a II. rendű terhelttel, aki egy 40 cm hosszú törrel fenyegetve kiabált vele, hasra fektette és közölte G. T. sértettel, hogy az I. rendű terhelt az ő emberük, és szálljon le róla.

Egy hét múlva a II. rendű terhelt telefonon közölte a sértettel, hogy az I. rendű terhelt a sértett miatt, mivel "legyalázta", elvesztette munkáját, és ezért a sértettnek fizetnie kell.

Ezt követően a sértett félelmében két hétre elutazott, Romániába és Budapestre ment, H-n nem mutatkozott, a telefonját is kicserélte.

2004. november 2-án a terhelt újabb megbeszélésre hívta G. T. sértettet, amelyre H-n a MOL kútnál került sor. Ekkor ott volt a III. rendű terhelt, akinek 600.000 forint kölcsönt adott a sértett, amit nem kapott vissza. Ez alkalommal jelen volt még L. J. is. Közölték a sértettel, hogy ne követelőzzön a III. rendű terhelttől sem, mert ő nem tartozik neki.

Másnap, 2004. november 3-án a II. rendű terhelt ismét találkozóra hívta a sértettet az Sz. Étterembe. A sértett a megbeszélés előtt szólt az étterem tulajdonosának, hogyha nem jönne elő, és őt elvinnék erőszakkal, hívja a rendőröket. A sértett zaklatott, ideges volt. Ezen megbeszélés alkalmával a II. rendű terhelt követelte a sértettől, hogy fizessen 4.000.000 forintot az I. rendű terhelt munkájának elvesztése miatt és adja át Vito típusú személygépkocsiját, valamint azt is mondták, vegyen fel kölcsönt, mert ha nem fizet, végighúzzák a Keleti-főcsatorna partján egy kötéllel; ha nem fizet, tudnak durván is jönni, ha fizet, biztonságban lesz, mert "bevédik", és barátok is lehetnek.

A sértett ezután félelmében eltűnt, bujkált, felesége a gyermekekkel el is költözött, a sértett kikapcsolta a telefonját is.

A sértettben megerősödött, hogy a II. rendű terhelt és társai képesek a fenyegetések beváltására, ezért félelmében a rendőrséghez fordult, nem fizetett a II. rendű terheltnak, a feljelentés megtételére 2004. november 5-én került sor.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a II. rendű terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416.§ (1) bekezdés a) és c) pontját megjelölve.

A felülvizsgálati indítvány indokai szerint az eljáró bíróság nem merítette ki a vádat, azzal ellentétes tényállás alapján állapította meg a II. rendű terhelt büntetőjogi felelősségét. A vádirati tényállás és az ítéleti tényállás "elbeszél egymás mellett".

Az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüknek sem tettek eleget.

Tévedett a megyei bíróság, amikor az önkéntes elállás megállapíthatóságát elvetette. A II. rendű terhelt ugyanis a 2004. november 5-én tett sértetti feljelentést követően, 2005. március 1. napján történt őrizetbe vételéig fenyegető magatartását nem

folytatta, a sértett tartózkodási helyének felkutatása érdekében sem cselekedett.

A Legfelsőbb Bíróság 4/2002. büntető jogegységi határozatára utalva arra hivatkozott, hogy a terhelt által kifejtett fenyegetés a sértettet nem kényszerítette a II. rendű terhelt akarata szerinti tevése, a követelt pénzösszeg átadására, így a zsarolás kísérlete befejezetlen. A II. rendű terhelt külső körülmények kényszerítő befolyása nélkül, túlnyomórészt saját elhatározásából hagyott fel a cselekmény továbbfolytatásával, a visszalépés önkéntességét semmilyen tényező nem teszi kizárttá. A II. rendű terhelt leküzdhetetlen, vagy általa annak vélt akadállyal nem szembesült, harmadik személy nem avatkozott közbe. Ezért javára önkéntes elállása folytán a Btk. 17.§ (3) bekezdése szerinti büntethetőséget megszüntető ok áll fenn.

Elsődlegesen a törvénynek megfelelő határozat meghozatalát, másodlagosan a Be. 373.§ (1) bekezdés III/a) pontja alapján indokolási kötelezettség megsértése miatt a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését kérte.

A Legfőbb Ügyészség BF.2861/2010. számú átiratában és az ügyész a nyilvános ülésen is a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak, a megtámadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A felülvizsgálati indítvány eljárási-, és anyagi jogkérdéseket tett vitássá.

A Legfelsőbb Bíróság elsődlegesen az eljárásjogi kifogásokat vizsgálta.

A Be. 416.§ (1) bekezdés c) pontja alapján - figyelemmel a Be. 373.§ (1) bekezdés I/c) pontjára - felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság törvényes vád hiányában járt el. Jelen esetben azonban ez az ok nem áll fenn.

A vád és az ítéleti tényállás összevetése alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a büntetőjogi felelősség alapját képező, a bűncselekmény lényeges elemeit alkotó tényeket a vádiratban foglaltakkal egyezően állapította meg. A vádtól érdemben nem tért el, vád tárgyává nem tett tényeket nem bírált el, a köztárgy által a terheltnek felrótt cselekvéssel ellentétes ténymegállapításokat nem tett.

Nem jelenti a vádon túlterjeszkedést az elkövetés egyes mozzanatainak részletesebb leírása, pontosítása. Az eljáró

bíróságoknak a Be. 75.§-a értelmében a tényállás alapos, hiánytalan tisztázására kell törekednie. Ennek érdekében az egyes rész körülmények tekintetében a vádtól a vádelv sérelme nélkül eltérhet. Az elsőfokú bíróság a vádban foglalt releváns, alapvető tényeken nem változtatott, a másodfokú bíróság azzal, hogy a követelt összeg át nem adásával, valamint a sértett fenyegetést követő magatartásának további részleteivel kiegészítette a tényállást, ugyancsak a vád keretein belül maradt.

A felülvizsgálati indítvány azon hivatkozása, hogy "a vád és az ítélet elbeszél egymás mellett" tehát nem megalapozott.

Az eljáró bíróságok nem sértették meg a felülvizsgálati indítványban felhívott, a Be. 373.§ (1) bekezdés III/a) pontjában írt eljárási szabályt sem.

Az indokolási kötelezettség megsértése akkor eredményez feltétlen hatályon kívül helyezést - és felülvizsgálatot is megalapozó - eljárási szabálysértést, ha a megtámadott határozat indokolása tény-, vagy jogkérdések tekintetében oly mértékben hiányos, hogy abból nem állapítható meg, hogy a bíróság döntését mire alapozta. Jelen esetben erről nincs szó. Az első-, és másodfokú bíróság indokolási kötelezettségét áttekinthető, ellenőrizhető és elégséges módon teljesítette. A felülvizsgálati indítvány sem hozott fel olyan konkrét érveket, amely ezt vitássá tenné.

A felülvizsgálati eljárásban a Be. 423.§-a értelmében a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, a jogkérdések is kizárólag a tényállásban rögzítettek alapulvételével vizsgálhatók és dönthetők el.

Az irányadó tényálláshoz képest nem sértettek anyagi jogszabályt az eljáró bíróságok, amikor a II. rendű terhelt terhére rótt zsarolás büntetnének kísérlete esetében a Btk. 17.§ (3) bekezdésében meghatározott önkéntes elállás megállapíthatóságát elvetették.

A Btk. 323.§ (1) bekezdésében írt zsarolás büntetést az követi el, aki jogtalan haszonszerzés végett más erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel kárt okoz.

E bűncselekmény elkövetési magatartása a kényszerítés, amely a sértett akaratára gyakorolt olyan fizikai vagy pszichikai ráhatást jelent, amelynek eredményeképpen a sértett nem a saját, hanem az elkövető akaratának megfelelően cselekszik. Az elkövetés módja az erőszak vagy fenyegetés. A kényszerítés megkezdésével már tényállási elem valósul meg, ezzel a cselekmény kísérleti szakba lép.

A Btk. 17.§ (3) bekezdése értelmében nem büntethető kísérlet miatt, akinek önkéntes elállása folytán marad el a bűncselekmény elkövetése.

Az ítélezési gyakorlat szerint az önkéntes elállás kizárólag befejezetlen (nem teljes) kísérlet esetén és akkor állapítható meg, ha a tettes külső körülmények kényszerítő befolyása nélkül, döntően saját belső elhatározásából lép vissza a megkezdett bűncselekmény továbbfolytatásától, - megváltoztatva eredeti szándékát - azzal véglegesen felhagy, holott az elkövetési tevékenység zavartalan befejezésének nem lenne akadálya.

A 4/2002. büntető jogegységi határozat meghatározása szerint a zsarolás bűncselekményének befejezetlen a kísérlete mindaddig, amíg az erőszakos, vagy fenyegető elkövetési magatartás miatt a sértett nem kényszerül a tettes akarata szerint valaminek a tevésére, nem tevésére vagy eltűrésére.

A tevékenységet (cselekvést) igénylő elkövetési magatartások, így a zsarolás büntette esetében is a befejezetlen kísérlettel elállás az elkövetési magatartás - a sértett erőszakkal vagy fenyegetéssel tevésre, nem tevésre vagy eltűrésre kényszerítésének - nem folytatása, abbahagyása. A jogegységi határozat értelmében nem szükséges ugyan, hogy a terhelt a sértett tudomására hozza azt az elhatározását, hogy a bűncselekmény véghezviteléről végleg lemond, de a Btk. 17.§ (3) bekezdése szerinti büntethetőséget megszüntető ok megállapításához a véglegességet jelentő visszalépésnek a ráutaló körülményekből egyértelműen megnyilvánulónak, felismerhetőnek kell lennie.

Az elállásra utaló és felismerhető külső körülmények meglétére vagy hiányára a konkrét tényállás alapján kell következtetést vonni.

Az indítványban hivatkozott önkéntes elállásra utaló adatokat azonban az ítélet tényállása nem tartalmaz.

Az irányadó tényállás lényege szerint a II. rendű terhelt 2004. június 23. és november 3. közötti időben három alkalommal személyes találkozón, egy esetben telefonon kitartóan, folyamatosan fejtette ki fenyegető magatartását, pénzt és azt követelte a sértettől, hogy mondjon le nagy összegű kárának érvényesítéséről.

A második fenyegetést követően a sértett egy időre elutazott, lakóhelyén nem mutatkozott, a telefonját is kicserélte. A terhelt azonban ezt követően sem hagyott fel a cselekménye folytatásával, további két találkozón, 2005. november 2. és 3. napján egyre durvább fenyegetéssel, legutóbb már 4.000.000 forintot, gépkocsit és kölcsön felvételét is követelte.

Rögzíti a tényállás azt is, hogy a sértett a II. rendű terhelt követelését nem teljesítette, félelmében eltűnt, bujkált, telefonját kikapcsolta, felesége a gyermekekkel el is költözött. A sértett és családja számára nyilvánvalóvá vált, hogy a II. rendű terhelt és társai képesek a fenyegetésekben foglaltak beváltására, ezért a rendőrséghez fordult, és 2005. november 5-én feljelentést tett.

Nem tartalmaz a tényállás viszont adatot arra vonatkozóan, hogy a sértett 2004. november 3-a után lakóhelyére visszatért, vagy más módon elérhető lett volna.

Ilyen tények mellett, ráutaló körülmények hiányában nincs alap olyan következtetés levonására, hogy a terhelt eredeti szándékát véglegesen megváltoztatta, önként lemondott a bűncselekmény végrehajtásáról. A külső körülmények egyértelműen arra utalnak, hogy az elkövetési magatartás folytatását, befejezését a sértett magatartása, elmenekülése, elérhetetlenné válása akadályozta meg, lehetetlennítette el, és így a terheltnek ezért nem volt módja a bűncselekmény folytatására.

A terhelt javára tehát a Btk. 17.§ (3) bekezdésének I. fordulatában írt önkéntes elállás, mint büntethetőséget megszüntető ok alkalmazására nem kerülhetett sor.

Az eljáró bíróságok a büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül minősítették a terhelt cselekményét zsarolás büntette kísérletének.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, a megtámadott határozatokat a Be. 426.§ alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3.§-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatát pedig a Be. 416.§ (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418.§-ának (3) bekezdésén alapszik.

Budapest, 2011. február 15.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Demeter Ferencné s.k. előadó bíró, Dr. Akác József s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

bíróági tisztviselő

